

de klooster

kerk in het hart van Den Haag

#3 MAART 2024

JAARGANG 3

Stilte, bezinning en
ontmoeting in Friesland

Weidse horizons van
Annemarie Spijkerman

Laat de kinderen
maar binnenkomen

ONTMOETEN

De Kloosterkerk wil een plek zijn voor ontmoeting. Daarom staan in deze Klooster ontmoetingen centraal. In de kerk, in de stad en in het land.

INHOUD

de klooster
nummer 3
jaargang 3
maart
2024

HOOFDARTIKEL

Zeven Kloosterkerkers gingen op **weekendretraite** in Friesland
pagina 4

KUNST

De **weidse horizons** van beeldend kunstenaar Annemarie Spijkerman
pagina 8

VOORTGANG

Programmaleider Jantien Fröling over **thuis komen in de Kloosterkerk**
pagina 10

OVERDENKING

Rienk Lanooy
pagina 11

AGENDA VAN DE STAD

Door een toevallige ontmoeting belandt Aukje van Roessel in **de kloostertuin aan het Westeinde**
pagina 12

IN BEELD

Het jeugdwerk bloeit in de Kloosterkerk
pagina 14

DIACONIE

Ontdek de 'andere kant' van Den Haag
pagina 16

GROENE KERK

Interview met **koster Bas Pijffers** over het papiergebruik in de kerk
pagina 18

COLUMN AUKE VAN ROESSEL

Geestich ende godlick
pagina 20

JEUGDWERK

Mirjam Noorzij is een jaar jeugdoudering en kijkt vol dankbaarheid terug
pagina 22

OPEN KERK

De Kloosterkerk wil een **zichtbare rol** spelen in de veelkleurige stad
pagina 24

AGENDA

Met onder andere de **diensten in de stille week**
pagina 26

LID WORDEN

Voelt u zich verbonden met de identiteit van de Kloosterkerk en wilt u verantwoordelijkheid nemen voor de continuïteit van de gemeente en de activiteiten van de Kloosterkerk, wordt dan lid. Het inschrijfformulier is te vinden op de website van de Kloosterkerk en ook verkrijgbaar op de informatietafel, te vinden op zondag in de wandelruimte. U kunt ook bellen met het kerkelijk bureau. Nieuwe leden krijgen een uitnodiging voor een kennismakingsbijeenkomst. Elke wijk heeft een contactpersoon die contact opneemt met de nieuwe leden in zijn/ haar wijk. De leden ontvangen de maandelijkse nieuwsbrief van de Kloosterkerk per e-mail. De leden leveren naar draagkracht een financiële bijdrage, met als richtlijn een bijdrage die vergelijkbaar is met het lidmaatschap van een (sport)vereniging.

CONTACTGEGEVENS

Kerkelijk bureau en bestuur Kloosterkerk Lange Voorhout 4, 2514 ED Den Haag, tel 070 346 15 76, e-mail: kerk.bureau@kloosterkerk.nl, dinsdag t/m vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur **Kosterij** Bas Pijffers, André Vlaanderen en John Groot, dinsdag t/m vrijdag van 9.00 tot 14.00 uur, tel 06 448 67 280, e-mail: kosterij@kloosterkerk.nl **Bureaucoördinator** Ilja de Weerd, tel 070 346 15 76, e-mail: i.deweerd@kloosterkerk.nl

Predikanten Kloosterkerk

Ds. Rienk Lanooy
tel 070 324 47 79, spreekuur dinsdag t/m vrijdag van 9.00 tot 9.30 uur,
e-mail: lanooy@kloosterkerk.nl
Ds. Jan Tom Schneider
tel 06 206 17 602, spreekuur maandag van 9.00 tot 10.00 uur,
e-mail schneider@kloosterkerk.nl

Website www.kloosterkerk.nl **Twitter** @Ds_Kloosterkerk, volg ons op **Facebook**

COLOFON MAGAZINE

© 2024 **De Klooster** is het magazine van de Kloosterkerk in Den Haag en verschijnt vier maal per jaar. Leden van de Kloosterkerk krijgen het magazine toegestuurd. Bij de vierde uitgave wordt een financiële bijdrage gevraagd. **Redactie** Sanne ten Bokkel Huinink, Liesbeth de Beyl, Han van den Broek, Marjolijn van Delft, Rienk Lanooy, Aukje van Roessel, Gerhard van Roon, Emilie Schreuder, Hijme Stoffels, Kirsty Westra **Contact** e.schreuder@kloosterkerk.nl, 06 487 81 970 **Advertentieverkoop** Emilie Schreuder **Foto cover** Gerhard van Roon **Concept en vormgeving** De Zagerij ontwerp bureau

Op de koffie

Verbinden, verbreden, verdiepen: dat is wat de Kloosterkerk voor ogen staat in de komende jaren.

Verbinden... Dit overkwam mij vorig jaar toen ik koffie en thee schonk, na afloop van de kerkdienst. Terwijl ik de koffiekant aan het vullen was, werd ik even afgeleid en zag ineens dat de kan overliep, wat een flinke plas veroorzaakte. Wat een toestand, maar gelukkig werd er snel wat drooggemaakt en kon ik weer verder schenken.

Er kwamen daarbij leuke en humoristische opmerkingen van bekende maar ook van, voor mij, onbekende mensen die spontaan reageerden. Het was hen ook wel eens overkomen! Iemand zei er een foto van te maken, dat het vast bijzonder zou zijn. Dat sprak me wel aan, maakte een foto en tot mijn verrassing was de weerschijn van de kerkramen erin te zien, wat enthousiaste reacties veroorzaakte er iets mee te doen. Leuk deze ervaring, het contact: verbinding door de koffie.

In de Kloosterkerk zijn veel momenten waarop er koffie en thee wordt gedronken, elkaar ontmoeten. Natuurlijk voor de gezelligheid, maar ook bij verdriet of in spannende situaties. Met elkaar koffie en thee drinken creëert vaak de juiste sfeer en de juiste stemming.

Deze foto, waarop de ramen zo mooi weerspiegeld worden in de koffie is voor mij een symbool van verbinding.

Rudy Kauw-Vastert

Passieconcert

Precies 300 jaar geleden, op 7 april 1724, ging de *Johannes-Passion* van Johann Sebastian Bach in première. Dat geeft de uitvoering op vrijdag 22 maart in de Kloosterkerk door het 150-jarige Residentie Bachkoor een gouden randje!

In de *Johannes-Passion* (BWV 245) ligt de nadruk op de goddelijke afkomst van Jezus, de verlosser van de mensheid. Bach brengt het dynamische karakter van het evangelie op meesterlijke wijze tot uiting, met felle koren, dramatische scènes, maar ook intieme aria's.

De *Johannes-Passion* wordt uitgevoerd door het Residentie Bachkoor en Residentie Bachorkest onder leiding van dirigent Jos Vermunt. De solisten zijn: Clemens Löschmann (evangelist), Fabian Homburg (Christus), Nikki Treurniet (sopraan), Barbara Kozelj (alt), Jan Willem Schaafsma (tenor), Bert van de Wetering (bas).

Meer informatie en kaarten via www.bachensembles.nl.

Toevallige ontmoeting

Het was een volle coupé. Ik was nog student en met een tas vuile was op weg naar mijn ouders. Iedereen zat zwijgend voor zich uit te kijken of te lezen. Het was voor de tijd van de smartphone. Een mevrouw begon schijnbaar uit het niets te vertellen. Ze was onderweg om haar moeder te bezoeken. Die was blijkbaar oud en niet helemaal bij de tijd. Maar... zei de vrouw, toch was het gewoon fijn om bij haar te zijn. Het gaf zin aan haar leven om er voor haar te zijn. Iemand anders merkte op dat voor hem weinig meer zinvol in zijn leven was. Maar na een korte stilte vertelde hij over zijn buurvrouw die slecht ter been was en die hij hielp. En zo ontstond een gesprek tussen deze vreemden over wat wel en niet betekenis geeft in ieders leven. Ik wilde bijna mijn halte voorbij laten gaan, zo interessant werd het gesprek toen meer mensen gingen vertellen. Meestal over wat ze voor een ander betekenden. Of wat een ander voor hen betekende.

En uiteraard kwam het gesprek toen op geloof. Geloof plaatste de persoonlijke werelden opeens in een dieper begripen. Het duurde even voordat iemand over haar geloof durfde spreken. Geloof is niet iets waar je snel met vreemden over spreekt immers. Het werd in die coupé opeens een beetje Emmaüs.

Het mooie van de kerk is dat je niet langs omwegen hoeft om deze diepere laag te bereiken, al zijn werkelijke ontmoetingen ook hier zeldzaam. Maar de kerk biedt wel een sfeer en omgeving waarin het iets minder moeilijk is. Waar een gesprek van mens tot mens mag.

Marc Blom
*Voorzitter van het Algemeen
Bestuur van de Kloosterkerk*

VAN DE KLOOSTERKERK NAAR NIJKLEASTER EN WEER TERUG

Stilte, bezinning en ontmoeting in een Friese kloostergemeenschap

Buiten gutst de regen uit de loodgrijze novemberlucht. Binnen is het warm en gezellig. Het is vrijdagmiddag en we zijn zojuist als groep van zeven Kloosterkerkers voor een weekendretraite aangekomen in *Kleaster Westerhûs*, gelegen nabij Jorwerd in Friesland.

TEKST EN FOTO'S HIJME STOFFELS

Het klooster is onderdeel van de *Stifting Nijkleaster*, een initiatief van PKN-predikant Hinne Wagenaar en zijn vrouw Sietske Visser. Zij stichtten in en om Jorwerd een nieuwe oecumenisch-protestantse kloostergemeenschap (*nij kleaster* in het Fries), waar mensen zich in alle rust zouden kunnen terugtrekken voor bezinning en ontmoeting. Westerhûs is gehuisvest in een smaakvol verbouwde boerderij uit 1850. De aanloop heeft enige jaren geduurd, maar met Pinksteren 2023 kon het klooster zijn eerste gasten ontvangen. Daarnaast bestaat Nijkleaster uit de kerkgemeenschap van Jorwerd, waar we op zondagmorgen kennis mee maken.

Het is inmiddels tijd geworden voor 'mienskip' (gemeenschap) en aan de hand van themakaarten vertellen we iets over onszelf en over onze verwachtingen van dit weekend. Hinne Wagenaar schetst de opzet en achtergrond van het klooster en de tijdsindeling van de komende dagen. Naast hem en zijn vrouw woont er nog een predikantenechtpaar op het terrein. Er is in totaal ruimte voor zes 'interne' kloosterlingen. Enkele 'externe kloosterlingen', die in de omgeving wonen, zijn er deze middag ook bij.

Het klooster kent een vast dagritme. In alle vroegte staan we in de kloostertuin te zwaaien met onze armen en te schudden met onze benen. Dan volgt een stiltemeditatie op de meditatiezolder. Het ontbijt wordt in stilte genuttigd en dat voelt de eerste keer wat onwennig. Vervolgens is het tijd voor de eerste van drie dagelijkse vieringen in de kloosterkapel. De viering heeft een sober en spiritueel karakter en is drietalig: Fries, Nederlands en Engels. Na de koffie is er gelegenheid voor kloosterarbeid. We hangen de was op, bewerken oude kloostermoppen (bakstenen) en vegen zand tussen de klinkers van de paden. 's Middags is er ruimte voor stilte en vanaf een uur of drie gaan we op stap voor een 'middagkuier' met meditatieve inslag. Juist op dat moment openen de hemelsluizen zich weer en wordt het voor ons een barre tocht door de Friese weilanden. 's Avonds voeren we een mooi en intiem gesprek over de vraag: hoe

"Met Yna rijd ik vrijdagmiddag mee naar Friesland, naar Klooster Westerhûs in de buurt van Jorwerd. Een dorpje dat ik tot voor kort alleen kende van de titel van het boek van Geert Mak. Ik verheug me erop de plaats met eigen ogen te zien. Eenmaal aangekomen bij de grote boerderij is daarin het klooster te herkennen. Van buiten valt de kloostergang op, een gang met pilaren rondom de oude binnenplaats. De uitstraling is rustig en gelijkmatig, precies de sfeer die bij een retraite past.

Die dag krijgen we een rondleiding. We beginnen in de Popma kamer, een ruimte voor gezellig samenzijn met koffie en thee. De ruimte is vernoemd naar Jentsje Popma die veel werk aan het klooster heeft geschonken. De aangrenzende eetzaal heeft een weids uitzicht over de weilanden. De kelderruimte met gewelven is ingericht als kapel. En daarboven bevindt zich de bibliotheek met fijne leeshoekjes. Op zolder is een meditatiekamer. Even bekruipt me een gevoel van onrust; heb ik dit weekend wel voldoende tijd om al deze mooie ruimtes te beleven?

Ik geef me over aan de vaste dagindeling en de rust keert terug. Met zo'n vaste indeling lijkt het alsof je veel meer kan doen in een dag. Er is genoeg gelegenheid voor een goed gesprek, lezen en wandelen. Mooie gesprekken komen er. We spreken naar elkaar uit hoe we het verblijf ervaren. Er ontstaat openheid. Op zondagmorgen wandelen we in stilte naar het kerkje in Jorwerd. Als we 'God fan fier en hein ús Heit' zingen, bijt ik op m'n lip. We richten ons samen met dezelfde woorden naar Onze Vader en dat op een melodie vol overgave, het maakt indruk.

In de middag rijden we naar Den Haag. We kijken nog even terug. Het weekend was een verademing, de batterij weer opgeladen. Blij zijn we ook met ons retraite groepje want in zo'n weekend leer je elkaar beter kennen. Het schept een band."

Famke

“Door de reis erheen wordt voor mij de afstand tot het dagelijks leven, tot de reuring van de voorbije week, al snel groter. Ik ben erg benieuwd, wat gaan we tegemoet? Hoe zal ik me gaan verhouden tot ritme en orde? Eerdere kloosterdagen waren niet altijd aangenaam: hele dagen niet mogen praten in het ene klooster, de koude gangen in het andere. Hoogtepunt tot nu toe was mijn week op de Athos, tijdens een warme zomer, gekke ontmoetingen, stoffige iconen en mooie wandeltochten.

Het wordt een warme ontvangst, haast een beetje overdreven, volop gezelligheid, thee, koekjes, koffie en biertjes al op tafel. Een rondje wordt gedaan langs allen die aanwezig zijn. Ieder trekt een kaart, ik trek nota bene ‘Thuis’. Story of my life: waar ben ik thuis, hoe zorg ik ervoor ergens thuis te zijn, bij wie sluit ik graag aan en hoe doe ik dat dan? Vragen die opkomen, al tijdens het eerste half uur van het bezoek aan het klooster. Van alles roept de kaart in mij op. Ondertussen goed luisteren naar de anderen. Iedereen is snel persoonlijk, ieder van ons ‘spreekt’ vanuit het woord op de kaart, vanuit zichzelf, en stelt zich zo aan de anderen voor.

Samen aan het werk zijn en dan weer uren voor onszelf, een moment van inkeer en een moment van ontspanning, opgaan in het landschap en wandelen, ondanks de stromende regen. Ontmoeting met elkaar in deze context, het was verrijkend. Ik deed ideeën op, ik hoorde verhalen, we deelden met elkaar wat het klooster met ons doet, we deelden met elkaar welk boek of welke tekst ons inspireert.”

Jan Tom Schneider

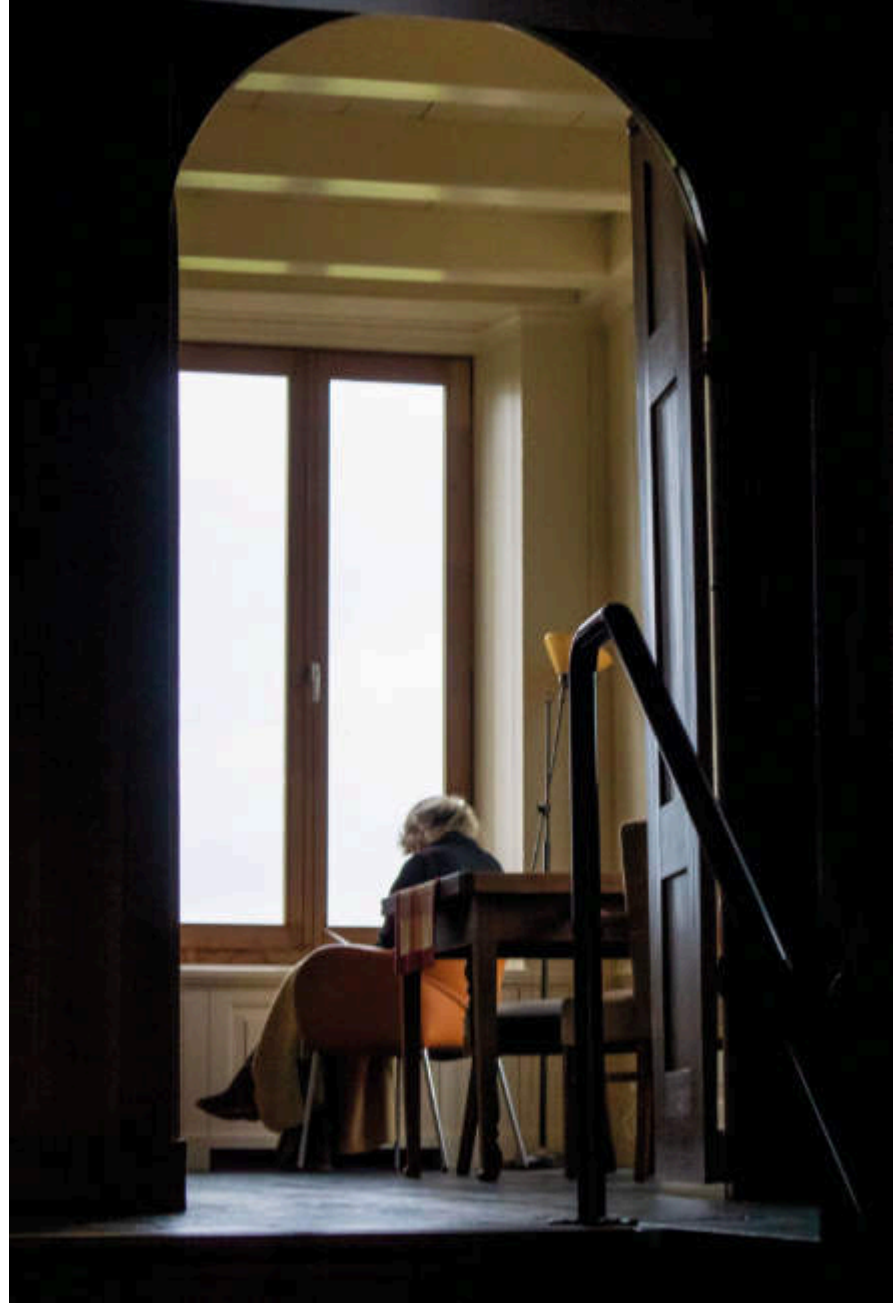
raakt dit ons? Na de afsluitende avondviering gaan we rond een uur of tien naar onze slaapvertrekken. Tot de volgende ochtend 10.00 uur is het stil in het klooster.

Terwijl veel traditionele kloosters de poorten hebben moeten sluiten, is er de laatste decennia een bescheiden opleving te zien van wat wel *New Monasticism* wordt genoemd. Het gaat hier om een bonte beweging van nieuwe, kleinschalige kloosterinitiatieven, gevoed vanuit oecumenische, feministische of evangelicale wortels. De oude kloostergeloften van celibaat, gehoorzaamheid en armoede maken plaats voor de nadruk op zuiverheid, trouw en eenvoud. Een jonge protestantse theoloog, Johannes van den Akker, begon in 2015 het Kleiklooster in een oude flat in de Amsterdamse Bijlmer en vormde daar een leefgemeenschap die zich toelegt op gebed, opvang en bierbrouwerij. In het Haagse Stadsklooster van de Broeders van Maastricht aan het Westeinde heeft zich enkele jaren geleden een jonge christelijke gemeenschap gevestigd, de Stichting 488, die het werk van de Broeders op eigentijdse wijze voortzet.

Gaat het hier om voluit stedelijke initiatieven, Nijkleaster heeft bewust gekozen voor het Friese platteland, inclusief een duidelijk Friese identiteit. De voor mij tot nu toe ondoordringbare Friese taal begint tijdens ons verblijf haar geheimen een beetje prijs te geven. De inspiratiebronnen zijn overigens internationaal: de Duitse theoloog Bonhoeffer met zijn pleidooi voor *Gemeinsames Leben*, de bekende priester en auteur Henri Nouwen, de oecumenische spiritualiteit van Taizé en Iona. Voor Nijkleaster is de Bergrede van Jezus van groot belang. Zo reflecteren we tijdens onze ‘middagkuier’ in stilte en in tweespraak op de zaligsprekingen.

Vervuld van gedachten en gevoelens verlaten we zondagmiddag het klooster en zijn hartelijke bewoners om terug te rijden naar het Westen, de drukte en het lawaai tegemoet. Ik heb me er twee dagen heel erg

thuis gevoeld. De stilte, de eenvoud, de warmte, de gesprekken. Niets moest, veel mocht. De welvoorzene bibliotheek was een heerlijke plek om met een boek in de hand tot rust en bezinning te komen. Bij de zondagmorgendienst in het intieme kerkje van Jorwerd hield ik het – net als sommige anderen – niet helemaal droog. De ontmoeting met de kloosterlingen en met de andere Kloosterkerkers was weldadig en smaakte naar meer. Klooster Westerhûs is Een Goede Plek, waar ik graag nog eens terugkom.

Van 31 mei tot en met 2 juni 2024 is er wederom een weekend gereserveerd waarin andere Kloosterkerkers, jong en oud, zich kunnen aansluiten om samen de reis naar Friesland te maken. Er zijn in totaal 18 gastenplaatsen (9 comfortabele kamers). Tegen een bescheiden meerprijs kan men kiezen voor een kamer alleen. Voor meer informatie over dit weekend, de reis en de kosten kunt u zich wenden tot Yna Visser: yna.visser@ziggo.nl of 06 11 59 83 99.

Literatuur

Hinne Wagenaar, *Zalige eenvoud*. Gorredijk: Uitgeverij Noordboek 2019.
De *Kring van Nijkleaster*, brochure. Hilaard: Stifting Nijkleaster 2021.

Meer info via: www.nijkleaster.frl.

“We voelden ons vanaf het eerste moment welkom en opgenomen in de mienskip (Fries voor gemeenschap). De sleutelwoorden in het klooster zijn: stilte, bezinning en verbinding, in die volgorde. Dat komt in bijna elke activiteit tot uiting, in de dagorde, in de vieringen en in de activiteiten.

Het hele weekend ademde vriendelijkheid en aandacht. De met zorg uitgevoerde vieringen in de kelderruimte en de meditatie in de vroege ochtend hielpen mee om het kloostergevoel te ervaren. De stilte in het klooster wordt betracht na de avondviering en geldt tot de volgende dag na de ochtendviering en het ontbijt. Voor ons was het een indrukwekkend en warm weekend.”

Yna Visser

Weidse horizonden

Werk van beeldend kunstenaar Annemarie Spijkerman is tot en met 28 april te zien in de Kloosterkerk. De geexposeerde schilderijen maakte ze drie jaar geleden in de veertig-dagentijd. "Exponeren in een kerk is anders dan in een galerie. Mensen kijken anders."

TEKST MARJOLIJN VAN DELFT | FOTO'S HIJME STOFFELS

Voor Annemarie Spijkerman (1949) is het beeld van de horizon een belangrijk thema. Zij noemt zichzelf een 'verteller, maar dan in kleur, vorm en gebaar'. In haar schilderijen werkt de horizon als metafoor... een drager van verlangen en als spiegel van de geest. Zij neemt stad en land in zich op, laat zich er door inspireren en dat leidt tot een vertaling in evenwichtige, weidse composities van vlakken en kleuren. Deze twee elementen spelen een duidelijke rol in haar grote schilderijen. Haar werk laat zich goed omschrijven als abstracties van landschappen. Natuurfenomenen als storm, sneeuw en wolkenluchten leveren hierbij een essentieel aandeel. Zij noemt de kerk als expositieruimte hierbij als een bijzondere toegift. De omlijsting van een kerk - in dit geval de Kloosterkerk - geeft de werken een andere, misschien diepere dimensie dan wanneer deze getoond worden in een galerie of een museum. Mensen zullen anders kijken, misschien minder zakelijk en minder materialistisch?

Een schilderij mag vitaliseren, troosten, een reflectie zijn

Op de vraag waar en hoe zij haar inspiratie krijgt vertelt Annemarie dat wandelingen door het landschap voor haar een verbinding betekenen met de schepping - het oneindige -. Het is steeds een zoektocht naar schoonheid en samenvattend zijn haar eigen leven en de weg die zij daarin heeft afgelegd dé grote inspiratiebronnen, van waaruit zij werkte en nog altijd werkt.

Het materiaal waarmee Annemarie werkt is meestal acrylverf. Als zij begint is de start een spierwit doek en van daaruit begint het proces met één kleur en een paar lijnen. Dit is een louter technisch begin, een bonte chaos, totdat de geest zich invoegt en dan wordt zij naar het voelt op de wieken genomen, de lucht in. De vormen gaan zich verbinden, het doek gaat als het ware zichzelf formuleren en er ontstaat een dialoog van haar met het schilderij. Als de innerlijke beweging samenvalt met de beweging die op haar afkomt, verschijnt het beeld en weet zij dat het goed komt.

Over haar kleine werken vertelt zij heel bevlogen. Deze zijn ontstaan in een moeilijke levensfase. Het is een bijzondere bijkomstigheid dat zij deze serie kleine werkjes drie jaar geleden schilderde in de veertig-dagentijd en dat juist deze schilderijen nu in deze periode op weg naar Pasen een belangrijke omlis-ting vormen in de Kloosterkerk. Het was destijds een periode waarin het verlies van een dierbare en fysieke

problemen maakten dat haar werk als kunstenaar een dieptepunt leek te bereiken. Maar de tekst 'Gods geest zweefde over de wateren' gaf haar troost en een nieuwe kracht als een belofte naar iets nieuws. De bijna dagelijks als meditatie geschilderde werkjes zijn gebaseerd op deze tekst uit het scheppingsverhaal. In tegenstelling tot de grote formaten overheersen hier de tinten grijs en roze en op deze wijze zijn het als het ware 'innerlijke landschappen'. Deze meditatieve manier van schilderen gaf haar nieuwe inspiratie om door te gaan.

Annemarie heeft jarenlang van haar werk kunnen leven en dat is belangrijk en geeft uiteraard een heel goed gevoel. Maar toch heeft het haar vooral ook altijd geraakt wanneer iemand inhoudelijk getroffen werd en wordt door haar schilderij. Dat je de binnenwereld van die persoon raakt en zo dicht bij de emotie en de gevoelswereld komt. Dan wordt het schilderij méér dan alleen een object voor boven de bank. Een schilderij mag vitaliseren, troosten, een reflectie zijn.

De werken van Annemarie Spijkerman zijn van 18 februari tot en met 28 april te zien in de Kloosterkerk. De werken zijn te koop. Meer informatie www.annemariespijkerman.nl.

Thuiskomen in de Kloosterkerk

Het beleidsplan 2023-2026 mag geen 'papier' blijven. Daarom heeft het algemeen bestuur met Jantien Fröling een programmaleider aangetrokken om te helpen de doelen uit het plan te realiseren. In *De Klooster* brengt ze regelmatig verslag uit.

TEKST JANTIEN FRÖLING | FOTO JAN REMMERT FRÖLING

'Thuis' is de plaats waar je je veilig voelt en waar liefde is

Thuis kent men je naam, kan je jezelf zijn en tot rust komen. Het is de plaats waarvan je weet 'hier hoor ik'. Hier komen mijn waarden tot hun recht. Hier mag ik mijzelf ontplooiën en groeien. Hier ontmoet ik anderen met wie ik een zielsverwantschap ervaar. Thuiskomen geeft een vertrouwd gevoel, wanneer je een tijdje weggeweest bent. Wat geweldig als de Kloosterkerk zo voor mensen ook een 'thuis' mag zijn waar we de ander en de Eeuwige kunnen ontmoeten.

De Kloosterkerk wil voor meer mensen in en van buiten de stad een 'thuis' zijn

Waar je je thuis voelt heeft te maken met wie je bent en de waarden die er thuis zijn. Daarom is het goed te weten wie we als kerk zijn (zie beleidsplan) en na te gaan wat de ander nodig heeft om zich ook echt bij ons thuis te voelen. Dat laatste willen we graag weten van al die mensen die betrokken zijn bij onze kerk, maar

die we nog maar weinig ontmoeten. En van mensen die ons nog niet of nauwelijks kennen, maar voor wie we wel een 'thuis' kunnen zijn. Dat zijn we gaan onderzoeken via een enquête onder alle lezers van onze nieuwsbrief en diepte-interviews onder jongprofessionals en net-gepensioneerden buiten of aan de rand van de kerk. Bij het lezen van deze uitgave van *de Klooster* hebben we daar al een beter beeld van. U heeft er al over gelezen of gaat er van lezen in de nieuwsbrief.

Thuiskomen geeft een vertrouwd gevoel, wanneer je een tijdje weggeweest bent

Bijdragen aan dat wat de ander nodig heeft, vraagt om echte ontmoeting met die ander

De ander die we misschien een beetje of nog helemaal niet kennen. Natuurlijk vraagt dat activiteiten die aansluiten bij de behoefte van mensen: leden van de kerk en niet-leden. Bestaande activiteiten gaan door. Aan nieuwe activiteiten wordt hard gewerkt (zie pagina 24 en 25). En daarbij vraagt het om een open oor en een luisterend hart. Dat is niet zo moeilijk als de ander op ons lijkt. Dat wordt interessanter en misschien ook lastiger als we van elkaar verschillen. Dan vraagt het de wil de ander ook echt te ontmoeten. Een relatie aan te gaan, elkaar op zielsniveau te leren kennen én waarderen.

In de ontmoeting leven we het Verhaal van de Eeuwige

Wat we daarbij voor ogen hebben, staat beschreven in het beleidsplan. Met wie we zijn en wat we doen, geven we daar uitvoering aan. Zo willen we langs de weg van verbinding, verbreding en verdieping meer en meer huis in de stad en thuis voor mensen uit de stad of van buiten de stad zijn.

We hopen u te inspireren ons voor het eerst of opnieuw te ontmoeten. En heten u graag 'welkom thuis'.

**Wij mensen zijn niet wat we zijn.
We zijn onaf en ontwikkelen ons via
relaties met anderen. We veranderen.**

Rienk Lanooy
Predikant van de Kloosterkerk

Ontmoeten

Ontmoeten heeft niets van doen met *moeten*, maar met het oud-Engelse *metan* (to meet) wat teruggaat op een woord dat *naderen* betekent. Bergen en heuvels kunnen elkaar niet ontmoeten, mensen wel, zegt een oude spreuk. Zij kunnen nader tot elkaar komen.

De Franse filosoof Charles Pépin (1973) vertelt in een interview naar aanleiding van de vertaling van zijn boek *De ontmoeting*: "Het bestaan draait erom de ander te ontmoeten. Via de confrontatie met de ander leer ik mezelf kennen. Ik moet namelijk eerst ontmoeten wat ik niet ben, om te weten wat ik wél ben". Hij herinnert zich hoe zijn dochter die, toen ze klein was, het eng vond om naar een kinderdagverblijf te gaan. Zijn goede raad was niet dat het allemaal wel goed zou komen, maar haar gelijk te geven: Inderdaad, misschien wordt het wel niet leuk. En dan? Altijd maar bang op je kamer blijven zitten?

Wij mensen zijn niet wat we zijn. We zijn onaf en ontwikkelen ons via relaties met anderen. We veranderen. Soms gebeurt dat in een oogwenk, zoals je geraakt kunt worden door dat ene akkoord, die ene oogopslag, soms gaat het geleidelijk.

Tijdens de ABC-cursus spreken we over godsbeelden met als openingsvragen: wat voor Godsbeeld kreeg je (wellicht) ooit mee en hoe is dat nu? En altijd is er wel iemand die zegt: zoals ik toen geloofde, kan ik nu niet meer. Ik ben veranderd, en daarmee ook de manier waarop ik geloof. Of andersom: mijn geloof is veranderd en daarmee ikzelf. En vaak volgt er dan een heel persoonlijk verhaal over een ontmoeting met iets of iemand, en soms wordt die ontmoeting (pas achteraf) ervaren als een ontmoeting met iets of iemand, met de Eeuwige zelf.

Dat lijkt me een doorgaand proces te zijn. Zoals we eenzelfde persoon weer opnieuw kunnen ontmoeten. Pépin vertelt: "Een van mijn beste vrienden zei na een jaar thuiswerken dat zijn vrouw een heel interessante baan had. Goed nieuws, zei ik, wist je dat nog niet? Hij antwoordde dat hij er eerder niet zo in geïnteresseerd was geweest. Door de pandemie leerde hij zijn vrouw op een nieuwe manier kennen". Een leven is niet lang genoeg om iemand te leren kennen. Hoeveel te meer geldt dat voor de ontmoeting met de Eeuwige?

OVERDENKING

Tuin van ontmoeting

Lang voordat ik begin dit jaar voor de eerste keer de kloostertuin aan het Westeinde betrad – bij het voormalige klooster van de Broeders van Maastricht – had die plek voor mij al de associatie met ontmoeting. Niet wetend dat dit klooster in 1994 was veranderd in een stadsklooster met het motto ‘Geloven in ontmoeting’ kwam ik dat te weten door een onverwachte ontmoeting. Die bracht me naar het klooster, maar begon in de Centrale Bibliotheek.

TEKST EN FOTO'S AUKJE VAN ROESSEL

Op een van de gemakkelijke stoelen op de eerste verdieping van de bibliotheek, vlak bij de toiletten, zat daar op een koude dag een vrouw een boek te lezen. Naast haar stond een grote rugzak, met een opgerold slaapmatje er bovenop gebonden. Ik dacht aan een wereldreiziger die hier even uitrust en dan ook graag gebruik maakt van de wc. Ik wilde weten welk boek ze zat te lezen. En begon een praatje met haar.

Ze was Poolse en had inderdaad veel gereisd. Maar ze was dakloos. Ze vertelde me dat ze uit haar kamer was gezet door het uitzendbureau waarvoor ze in het Westland in de kassen werkte. Ze had geklaagd. Over de huisvesting en over haar mannelijke huisgenoten. En nu was ze niet alleen dakloos, maar ook werkloos. Maar waar slaap je dan? Buiten, zei ze. Nou ja, soms kreeg ze ergens onderdak. En toen vertelde ze over een kerk waar ze elke vrijdag heen ging. Na afloop van een dienst in die kerk kregen zij en vele andere daklozen daar een maaltijd aangeboden. Waar is dat? Ze kreeg het me niet uitgelegd.

Dus stelde ik voor er samen heen te lopen. En zo kwamen we op het Westeinde terecht. Op het plein voor het klooster, de school, de kerk en de tuin. Je

moet dan wel eerst onder de voormalige kloosterpoort door. Bij de deur naar de kerk stond een groot Mariabeeld. De Poolse begon het te strelen en te prevelen. Het was weliswaar op een vrijdag, maar nog te vroeg voor het stadsklooster om de deur te openen voor de daklozen.

Als ik in de eerste maand van dit jaar de kloostertuin wil bezoeken, ben ik ook te vroeg. Er spelen kinderen op het plein, achter een afrastering en ik krijg het toegangshek niet open. Het zit op slot. Maar daarachter kan ik de tuin zien liggen. Ik probeer de aandacht te trekken van drie leerkrachten die op de spelende kinderen letten, maar tevergeefs.

Bij het koffietentje op de hoek van het Westeinde en het steegje naar de kloosterpoort vraag ik wanneer de tuin te bezoeken is. Dat weet de aardige, gebrekkig Engels sprekende barista niet. Wel biedt ze me een koekje aan en vraagt ze of ik misschien van het toilet gebruik wil maken. Als ik naar buiten loop, moet ik even nadenken. Zou ze me voor een dakloze hebben aangezien?

Ik loop in een ruime cirkel om het in 1861 gestichte klooster heen en ga dan nog een keer onder de poort

Als ik opmerk dat er een Jezus met maar één arm op de grond ligt, ratelt hij iets over kruis en nagels

door. Nog steeds zijn er kinderen aan het spelen op het plein. Nu is er nog maar één leerkracht die toezicht houdt. Zij ziet mij gebaren en komt naar me toe. Ze weet niet wanneer de tuin open is. Dat het hek nu dicht is, zo legt ze uit, is in verband met de veiligheid van de kinderen. Om drie uur gaat de school uit. Misschien dat ik dan naar de tuin kan.

Twee van haar leerlingen blijven bij het hek hangen als hun juf al weer is teruggelopen om haar andere pupillen in de gaten te houden. Ik heb een losse tand, kijk maar, zegt een van de twee. En de mond gaat open en er wordt flink heen en weer gewiebel met een melktandje. Ben jij ook een juf? Hoe oud ben jij? Ik kom bijna niet weg.

Na even naar huis te zijn geweest, sta ik daar iets voor drieën weer. Nu met ouders en grootouders die hun kinderen komen ophalen van school. Ineens snelt daar een fiets doorheen. Hup, tot de voordeur van de kerk. Hij is al naar binnen voordat ik met mijn ogen heb kunnen knippen. Hé, die deur was vanmorgen nog op slot. Ik duw de deur open, kom in een smalle gang en stuit daar meteen op een groepje mannen die mij net zo verrast aankijken als ik hen. Ik mompel wat over de tuin. Maar draai me toch maar om, om weer weg te gaan.

Dan hoor ik achter me: 'Je wilt de tuin zien? Kom maar mee'. Het is de man van de fiets. Maar het hek is op slot. Nee, is altijd open. Ik blijf aan het verkeerde toegangs-

hekje te hebben staan trekken en duwen. Kun je even mijn telefoon pakken? Pardon? Ja, uit mijn capuchon, dan zet ik die even uit. Ik voel in de capuchon van zijn jas en daar zit inderdaad een telefoon. Waar luid gepraat uit klinkt. Ja, ik wil op de hoogte blijven. Ik heet trouwens Klaas de Vries en ben een Fries. Ik heet Aukje en ben geen Fries. Klaas moet lachen.

Hij loopt met mij door de hele tuin. En praat maar door. Over zijn hondje dat hier begraven ligt. En dat hij thuisloos is, maar niet meer dakloos. Over het diner dat hij vanavond krijgt van het straatpastoraat. Nee, hij helpt niet mee met koken en nee, ook niet met afwassen. Hij moet lachen bij het idee alleen al. Ik kom daar in die tuin niet alleen ogen tekort, maar door Klaas' gepraat ook oren. Als ik opmerk dat er een Jezus met maar één arm op de grond ligt, ratelt hij iets over kruis en nagels. Als ik naar zijn mening te laat vraag waar zijn hondje dan precies ligt begraven, wijst hij mij op deze nalatigheid. En als ik het dan braaf vraag, gebaart hij wat vaag naar een stukje van de tuin waar een laag hekje omheen staat en een kunstkoe de wacht lijkt te houden. Als ik een foto wil maken van het prieel achter in de tuin, wil hij graag op de foto.

Dag vrouwke, zegt hij, als hij weer op zijn fiets stapt. Maar niet nadat ik zijn luid pratende telefoon weer in de capuchon van zijn jas heb gedaan. Dag Tuin van ontmoeting.

de klooster | #3-2024 | pagina 13

• Het jeugdwerk bloeit in de Kloosterkerk

IN BEELD

Voor de zondagse bezoeker of kijker van de kerkdienst speelt het jeugdwerk zich af 'achter de muur'. Je ziet er een glimp van, als de kinderen zich voor het verhaal verzamelen op het rode kleed. Maar het is het topje van een ijsberg aan activiteiten, van crèche tot crypt, van allerkleinsten tot adolescenten. Zo belangrijk is deze aandacht voor hen, want in je jeugd wordt

vaak de basis gelegd voor hoe je als volwassene tegen 'de kerk' of 'het geloof' aankijkt. Voelde je je welkom als kind? Was het er leuk? Móest je mee, tegen je zin? Werd het ook jóuw gebouw?

TEKST MENDELTJE VAN KEULEN | FOTO RICHARD SCHMULL

DIACONIE

Ontdek de 'andere kant' van Den Haag

De stad Den Haag kent grote verschillen zowel in achtergronden van mensen als welvaart en welzijn. Samen vormen we een stad, maar hoe ziet deze veelkleurige stad er werkelijk uit?

TEKST MARIJKE OSINGA

Zo wordt op de website van de Kloosterkerk een serie bijeenkomsten ingeleid, die het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden in en buiten de Kloosterkerk ingeleid. Yna Visser en Merei Wagenaar, die beiden betrokken zijn geweest bij de organisatie van deze bijeenkomsten, delen tijdens een vraaggesprek met mij hun ervaringen. Hun enthousiasme spat tijdens dit gesprek van hun woorden af.

Diaken zijn betekent je verantwoordelijk voelen

De eerste avond vond plaats in de Kloosterkerk, waar bij ds. Rienk Lanooy een inleiding verzorgde over het begrip diaken zijn. Hij benadrukte dat diaken zijn 'gastheer of gastvrouw zijn' betekent. Rienk noemde als voorbeeld het verhaal van Jezus bij de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging, waarbij Jezus de rol van de ideale gastheer vertolkt. Het gaat in dit verhaal niet primair om het voeden van de armen, maar om mensen die naar hem luisterden, te eten te geven.

Foto onder:
Een van de
voedselbanken
in Den Haag

Diaken zijn, volgt volgens Rienk onder meer uit dit verhaal en betekent je verantwoordelijk voelen. Voor de armen zorgen is dus niet een eerste of enige taak van de diakenen maar vormt er wel een onderdeel van. Verder zette Rienk uiteen dat het weldoen van de gemeente niet zozeer een taak is die we bij een paar mensen moeten leggen, maar het is veeleer wat de gemeente zelf maakt en constitueert. In dat kader plaatste Rienk deze bijeenkomsten.

Daar kunnen wij van leren in de Kloosterkerk

Een straatpastor, Kitty Mul, nam tijdens deze eerste bijeenkomst in een volle ministeriekamer de belangstellenden mee in haar ervaringen met straatpastoraat. Merei was geïmponeerd. "De mensen die op straat leven, zijn overlevers en doorzetters. Dat heeft het mij wel geleerd. Meestal keek ik weg. Dat gevoel van anders naar mensen op straat kijken, dus wel de mensen zien die op straat liggen of in een hoekje zitten. Die andere blik heeft Kitty mij wel meegegeven." Kitty Mul had de mensen die bij de eerste bijeenkomst aanwezig waren, gevraagd een dienst van het straatpastoraat bij te wonen. Merei heeft met twee anderen van deze uitnodiging gebruik gemaakt. "We waren niet met de hele club omdat de verhouding dan zoek is. Stilletjes zijn wij achterin gaan zitten." Enthousiast vertelt ze: "De saamhorigheid is mooi om te zien en de manier van een dienst vieren, is interactief. Met mooie muziek en heel vocaal. Iedereen noemde gewoon, wat hem of haar bezighield. Daar kunnen wij van leren in de Kloosterkerk. We zouden zelf veel meer actief kunnen zijn in een dienst."

Armoedewandeling

Een wandeling door de Schilderswijk met Esther Israël stond vervolgens op het programma. Een armoede-

wandeling, die door de Lukaskerk en STEK (Stad en Kerk) wordt georganiseerd, voert door het wijkje achter de Hoofthofskade. Daar woonden vroeger arme Joden. Yna: "Je ziet er nog Davidssterren aan de muur en plaatjes van hoe het vroeger was." Merai: "Het gaat hierbij over de geschiedenis van armoede en de diaconie in Den Haag, van hoe het was en hoe een wijk er nu voor staat." Yna vertelt dat Esther, als ze in de wijk rondloopt, vaak afval opruimt. Dat brengt haar dichterbij de mensen en geeft aanknopingspunten voor contact.

De Lukaskerk is een echt diaconale kerk begrijp ik van Yna en Merai. In onze Sinterklaas-actie werken wij samen met de Lukaskerk. Sinds kort vindt Kariboe Bibi hier ook plaats. Kariboe Bibi is een project voor en met Afrikaanse vrouwen.

Voedselbankwinkel

De voedselbank in de Shalom-kerk en het Tienerrestaurant in Moerwijk werden daarna bezocht. Bij de voedselbank worden geen pakketten meer uitgedeeld, maar kunnen mensen zelf in een soort winkeltje uitzoeken wat ze nodig hebben. Merai: "Dat geeft een gevoel van eigenwaarde. Bovendien is het zonde als je dingen krijgt die je niet nodig hebt of niet gebruikt."

Tienerrestaurant

Het Tienerrestaurant is een onderdeel van De Kinderwinkel. De Kinderwinkel biedt ruimte aan een jongensclub, huiswerkbegeleiding en een wekelijks koffie-uurtje voor moeders met peuters. Een groepje belangstellenden heeft in het Tienerrestaurant erg lekker gegeten. "De tieners vinden het fijn als er mensen komen eten", vertelt Yna. Op de laatste zaterdag van de zomervakantie is er een start-dag voor de Kinderwinkel. Vrijwilligers zijn op deze dag nodig en

welkom. Merai: "We gaan op die dag (zaterdag 24 augustus) als Kloosterkerk helpen: van limonade inschenken tot bij een spelletje staan of scheidsrechter zijn." Beide dames benadrukken hoe belangrijk deze dag voor de kinderen is. "Bij de Kinderwinkel vinden ze veiligheid en rust", verklaart Yna.

De Open Tafel

Op de laatste avond konden de deelnemers voorafgaand aan een bijeenkomst eten in de Crypt bij de Open Tafel. Merai: "De Open Tafel is een initiatief in de Kloosterkerk dat al jaren loopt. Het is bijzonder om te zien hoe een vaste groep vrijwilligers met veel liefde de maaltijden verzorgt en er een hechte groep is ontstaan". En even later voegt ze nadenkend toe: "Het elkaar ontmoeten is een manier om je geloof te belijden, God in de andere mens te zien. Het is voor mezelf een voedingsbron, een manier om te kijken wat ik kan leren van een andere persoon." Yna: "Ja, je bent niet gelijk in opleidingsniveau, maar zeker wel gelijkwaardig."

Ds. Jan Tom Schneider sloot samen met Jan Grotendorst, werkzaam bij STEK, de cyclus af. "Het was heel fijn dat Jan Tom het gesprek leidde omdat hij nader inging op de vraag wat de ontmoetingen met onszelf hebben gedaan, hoe het ons heeft geraakt", zegt Merai. Jan Grotendorst verklaarde dat de mensen die door de groep zijn bezocht, blij waren met hun komst.

"Binnenkort gaan we weer op stap. We hopen zo ook het onderling contact te versterken met mensen die hier interesse in hebben", besluit Merai ons gesprek. Binnenkort vindt de eerste bijeenkomst van de nieuwe reeks plaats. Interesse om mee te gaan? Meld je aan via diaconie@kloosterkerk.nl.

In de diensten van april wordt er gecollecteerd voor het project van de Voedselbankwinkel: 'Kies! Voedselbankwinkel'.

Foto boven: Het Tienerrestaurant in Moerwijk

Foto onder: Kloosterkerkers in het Tienerrestaurant

Kan er niet wat minder papier worden gebruikt?

Hoe besluiten de koster wat wordt ingekocht?

We hebben dan te maken met het beleid van het College van Kerkrentmeesters. Dat college wil dat wij zo duurzaam mogelijk inkopen, maar zeker zo belangrijk is dat we niet te duur en ook niet te veel inkopen. De financiële positie van de Kloosterkerk is best kwetsbaar, heb ik begrepen. Dat betekent dat wij soms niet kiezen voor het meest biologische of ecologische product, omdat dat te duur is. Zo zie ik mijn rol: binnen de aangegeven kaders zo slim mogelijk inkopen.

Wat zijn voorbeelden daarvan?

De thee is bij ons niet biologisch, omdat biologische thee te duur is in vergelijking met andere merken. Ook ecologische schoonmaakmiddelen voor de wc's zijn te duur. De koffie is wel biologisch. Dat geldt ook voor de wijn, die wij tijdens gemeentelijke activiteiten schenken, maar de wijn voor het avondmaal is weer niet biologisch. Verder kopen wij ecologisch toilet papier en papieren handdoekjes. We dweilen de kerk met alleen water.

Hoe kopen jullie eten voor evenementen zoals de kerstmaaltijd in?

Ik volg de vrijwilligers die de kerstmaaltijd organiseren. Die hebben kennelijk al een lange traditie om vegetarisch te koken.

Als de Kloosterkerk wordt verhuurd voor een evenement, dan mag de klant het zeggen. Wij vertellen wel wat we zelf doen, maar uiteindelijk kopen we in wat de klant wil hebben.

Vroeger werden bij externe evenementen ook wel papieren bekertjes gebruikt, maar dat mag niet meer sinds 1 januari van dit jaar. Dus nu gebruiken we ook bij externe evenementen het servies van de Kloosterkerk. We hebben gelukkig veel servies en komen daarmee tot nu toe goed uit. Wel overwegen we om harde, recyclebare bekertjes te kopen, maar de prijs daarvan is nu nog erg hoog.

Hoe zit het met de inkoop van papier voor bijvoorbeeld de liturgieboekjes? Gebruiken we daarvoor gerecycled papier?

Het is wel eerder onderzocht of dat haalbaar zou zijn, maar dat bleek te kostbaar. De Kloosterkerk gebruikt erg veel papier. Reken maar uit. Voor een normale zondagsdienst worden ongeveer 180 liturgieboekjes uitgeprint en voor een cantatedienst 500 of nog meer. Bovendien worden de eerste en laatste pagina in kleur geprint. En dat iedere zondag opnieuw! Als daarvoor gerecycled papier zou worden gebruikt, zouden de kosten enorm stijgen. Het College van Kerkrentmeesters heeft dus daarvan afgezien. We gooien ook best veel papier weg, zoals overblijvende exemplaren van De Klooster. Dat hoort erbij, zolang je communiceert op papier, want je wilt niet dat gemeenteleden misgrijpen. Liever iets te veel dan te weinig. We krijgen ook veel folders en flyers van andere organisaties om in de kerk neer te leggen

Tijdens de Duurzaamheidszondag op 22 oktober jl. hebben gemeenteleden niet alleen 'geklust' om de Kloosterkerk duurzamer te maken, maar er zijn ook wensbriefjes ingevuld over een mogelijke 'duurzame stap', die zij zelf wel zouden willen zetten (zie *De Klooster* van december). De gemeenteleden noemden onder andere: minder vlees eten, minder of helemaal niet vliegen, biologische producten gebruiken en minder papier gebruiken. Onze Duurzaamheidswerkgroep vroeg zich vervolgens af hoe het zit met de Kloosterkerk. Reden om Bas Pijffers, koster van de Kloosterkerk, te interviewen over duurzame inkoop voor de Kloosterkerk.

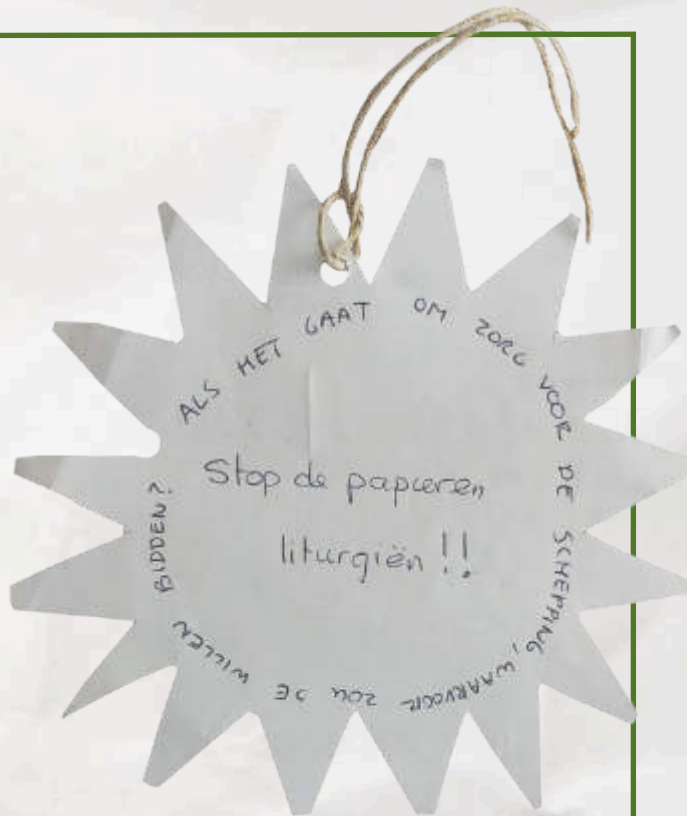
TEKST ARJEN VAN DRIEL KLUIT EN EMILIE SCHREUDER | FOTO GERHARD VAN ROON

voor belangstellenden. Ook daarvan moeten we best wat weggooiden. Als dat veel is, melden we dat bij die organisaties. Zo krijgen we sinds kort nog maar één doos met het maandelijkse blad *Kerk in Den Haag*; dat is voor de Kloosterkerk voldoende.

Hoe sta jij tegenover dat papiergebruik?

Op de eerste plaats is het niet aan mij om daar iets van te vinden. Ik zou zeggen dat juist daarvoor jullie werkgroep bestaat. Ik vind het geen gemakkelijke vraag. In mijn eigen kerk in Rotterdam worden liedboeken gebruikt in plaats van liturgieboekjes. Maar is dat zomaar toe te passen binnen de Kloosterkerk? Hier hebben we veel bijzondere diensten: de cantatediensten en de diensten op feestdagen zoals Kerst en Pasen. Op die dagen helpen liedboeken niet zo veel, omdat er alsnog heel veel tekst moet worden geprint. Belangrijk is in ieder geval ook dat de gemeente gewend is aan de wekelijkse liturgieboekjes. Daar moet je zorgvuldig mee omgaan. Ik weet, bijvoorbeeld dat sommige gemeenteleden aantekeningen maken tijdens de preek. Het is een mooi idee dat de mensen iets fysieks van de eredienst mee naar huis nemen, al zal dat zeker niet voor iedereen gelden.

Het is een mooi idee dat de mensen iets fysieks van de eredienst mee naar huis nemen, al zal dat zeker niet voor iedereen gelden

We moeten niet vergeten dat duurzaamheid belangrijk is, maar niet altijd de doorslag hoeft te geven. We steken in de Kloosterkerk bijvoorbeeld ook graag echte kaarsen op. Dat is een grote kostenpost en zeker niet duurzaam!

Er valt misschien best wat te doen aan het papiergebruik van de Kloosterkerk, maar ieder alternatief heeft weer zijn eigen bezwaren. Het lijkt me dus niet gemakkelijk voor de Duurzaamheidswerkgroep om daar goed over te adviseren. Ik wens jullie daar veel wijsheid bij!

Geestich ende godlick

Op de zwartwit foto staat een op elkaar gepakte menigte. Het zijn middelbare scholieren met daartussenin twee geestelijken, te herkennen aan hun breedgerande hoeden en de witte boorden om hun hals. Deze foto van de Brabantse fotograaf Martien Coppens prijkt op het boek met de titel *Geestig Geloof*. Binnenin staat: Vur Aukje, Pap en Mam, oktober 1983. Ons vader schreef het boek, ons moeder was zijn uitgever.

De titel van dit inmiddels veertig jaar oude boek komt in mijn gedachten als we met de redactie van *de Klooster* aan het sparren zijn over het thema voor dit Paasnummer. We hebben het over liefde en geesten die rondwaren. Het zijn die geesten die het hem doen.

Dat woord geestig in de titel van het boek klinkt dubbel. Mijn vader kennende was dat ook bewust. Maar ik ben geen Neerlandicus en ik kan het hem ook niet meer vragen. Klopt het wel, wat ik denk?

Mijn vader was niet van de grollen of vette moppen, maar had wel een goed, ik zou haast zeggen, echt gevoel voor humor

Gelukkig is er het *Etymologisch woordenboek van het Nederlands*, online te raadplegen. Mijn hart maakt een klein sprongetje van plezier als ik de vroegste vondst zie: geestich ende godlick, wat samen zou staan voor 'geestelijk, onzinnelijk, vroom en goddelijk'. Niks grappigs dus aanvankelijk. Dat kwam pas veel later. Mijn vader was niet van de grollen of vette moppen, maar had wel een goed, ik zou haast zeggen, echt gevoel voor humor. Dat zette hij graag in om de veranderende wereld te duiden, op de hak te nemen, draaglijk te maken. Hij kwam dan ook pas echt goed tot zijn recht toen hij midden jaren zeventig op Omroep Brabant een gesproken column kreeg waarin hij die gave elke zondag iets na twaalfen voor de radio mocht laten horen. En in die columns spaarde hij de katholieke kerk niet. Het leidde ertoe dat hij een geschreven column kreeg in het blad van het bisdom 's Hertogenbosch. Gelukkig was vader niet de enige met humor.

Ik blader door dit boekje waarin een aantal van die 'bisdomcolumns' zijn gebundeld. Mijn vader maakte vaak lange zinnen, dat zie ik nu ook weer. Daar zou een redacteur nu zeker en vast met hem over in gesprek zijn gegaan. Als vader een personage uit zijn verzonnen dorp Gineind aan het woord liet, schreef hij diens woorden in wat wij met een lach ABB noemden, Algemeen Beschaafd Brabants. Nu ik het weer lees, realiseer ik me dat enkel al vanwege het dialect de humor zachter wordt.

Zo laat hij een Brabander aan het woord, als er in de stamkroeg van Gineind volop wordt gediscussieerd over roomse blijdschap – de jaren zeventig immers.

Het gaat er hard aan toe. Is die roomse blijdschap 'echt' of 'gemaakt', een 'wezenlijk kenmerk' of 'uitdagend propagandamateriaal'? De man die opstaat is het zat. Hij zal wel eens vertellen wat roomse blijdschap is. In het Brabants, wat ik hier niet in zijn geheel zal gebruiken, begint hij een heel verhaal over de missie-almanakken, van kloosters die naar landen in Afrika gingen. Weten jullie nog, zegt die man op Gineind, dat er in het begin van die almanakken altijd een foto stond van een groepje zwarte kindjes, aan de rand van een oerwoud, 'pielekebloot' en 'heel sip kijkend'? Nou, dan bladerde je die hele almanak door, las wat de broeders en paters en zusters allemaal wel niet hadden gedaan en vervolgens kwam er aan het slot weer een foto. Van diezelfde 'kiendjes', maar nu met een 'lapke' voor hun buik en 'vrolijk kijkend'. Zo, nou weet je wat roomse blijdschap is.

Ik kan daarom grinniken. Het relativeert de invloed van de kerk en de resultaten van de goede bedoelingen van die missionarissen. Of zendelingen, zo u wilt. En inmiddels denk ik: en ook onze westerse hoogmoed. Humor, schrijft vader vooraan in het boek, was voor zijn generatiegenoten de manier om hun 'kant te keren', zich af te zetten, tegen 'hemelse zaken'. Zeker als wereldse en hemelse zaken met elkaar werden verward. En zeer zeker als dat werd gedaan door buitenstaanders die dachten dat alle katholieken zelfs in hun slaap zo blij zijn 'dat ze de ene alleluja na de andere Gloria ten beste geven'.

Eeuwig zonde, schrijft vader, dat die geestelijken er niet meer zijn. Dat er geen met humor vertelde 'pastoorsverhalen' meer ontstaan. En dan lees ik dit: 'Er zijn helemaal geen gezagsdragers meer die tot dergelijke humor aanleiding geven. Burgemeesters? Ga 't eens bij uzelf na of ge anekdotes over burgemeesters kent!... De spanningen tussen 't wereldlijk gezag en 't volk zijn altijd van 'n heel andere aard geweest. En vooral tegenwoordig veel harder. De mensen keren hun kant wel, maar zelden met humor. Of het is verbeterd humor...'

Toen ook al? Is het eigenlijk wel waar wat ik denk, en ik ben volgens mij niet de enige, dat het er in de samenleving allemaal steeds harder aan toe gaat, nog harder dan ruim veertig jaar geleden?

Toch snak ik naar wat meer humor, echte humor. En dat is, zoals de filosoof Cornelis Verhoeven ooit schreef, 'de soepele wijze waarop wij met een gevaarlijke waarheid omspringen om ons leven te redden'. Geestig dus, in de latere betekenis van dat woord in de Nederlandse taal, en wat mij betreft ook als het gaat om de omgang met geloof.

Laat de kinderen maar binnenkomen

Een jaar is Mirjam Noordzij nu jeugdouderling. Samen met predikant Jan Tom Schneider, kijkt ze tijdens ons gesprek vol dankbaarheid terug op alles wat groeit en bloeit. Haar verdienste? “Zoals zo vaak heeft iets moois, onbelicht, alleen maar een klein beetje aandacht nodig”, aldus Mirjam.

TEKST MENDELTJE VAN KEULEN | FOTO JONGENS HIJME STOFFELS

Het zijn immers de vele handen die het jeugdwerk in de Kloosterkerk zo licht maken. De kerstengel, die we allemaal langzaam ‘aangekleed’ zagen worden in de adventstijd – gezaagd van het hout door een vader bij de bouwmarkt gehaald. De jonge obers, die uitserveerden tijdens de kerstmaaltijd. De pannenkoekenbakkers voor de MuseumNachtKids, die zich meldden na een oproepje in de nieuwsbrief. We doen het allemaal samen.

Jeugdwerk vraagt om geduld. Jan Tom herinnert zich dat ze honderdvijftig kaarten verstuurd, naar ‘onze’ tieners uit de ledenlijst, om hen uit te nodigen voor een borrel. Er kwam één positieve reactie. Toch verzamelt zich inmiddels weer een groep jongeren tussen de 15 en 23, in de Crypt van de kerk, eens in de maand. “Tijdens het samen paprika’s snijden voor de pizza

komen de verhalen los”, vertelt Jan Tom. “We eten, praten en rollen zo het thema in van de avond: duurzaam leven, je favoriete muziek. Of zoals pas ‘oorlog in Europa’, als voorbereiding op ons weekend in Ieper, begin april.”

Voor alle leeftijden geldt: zorg voor een aantrekkelijk programma! Dat wiel hoef je als kerk niet uit te vinden. In de PKN-cursus die Mirjam bezoekt, leerde zij hoe bij elke ontwikkelingsfase specifieke activiteiten passen. Het beeld naar buiten is misschien nog: knutselen tijdens de ‘kinderkerk’. Maar wie de nieuwsbrieven een beetje volgt, die weet: de Kloosterkerk biedt voor iedere leeftijdscategorie veel meer dan dat. Het ‘maken’ van een verhaal in Lego, terwijl het verteld wordt. Het uitbeelden van bijbelse figuren met verkleedkleden of het verzinnen van je eigen masker. En, met de iets oudere kinderen, bij mooi weer naar buiten, met een vraag om over na te denken tijdens de wandeling.

Een vorm die erg aanspreekt is de ‘mini-kerkdienst’, voor de allerkleinsten van 0 tot 5 jaar, met (groot-) ouders er omheen en een echte liturgie met pictogrammen. Jan Tom bracht voor het verhaal van het verloren schaapje een schapenvacht mee om aan te voelen en in een mand alles wat een herder nodig heeft voor een dag in het veld. De kleintjes mochten de mand van de herder uitpakken en, alles bij elkaar gelegd, werd dat het verhaal. Bij Jona in de vis hoorden de kinderen over deze bijbelfiguur vanonder een kleed, samen ‘in de buik van de wallevis’. Een grootouder reageerde blij en zei: ‘Precies wat ik zocht voor mijn kleinzoon!’ Deze oma had op internet gezocht naar ‘iets’ om hem mee te geven op zondagmorgen.

Wat inspireert jou als vrijwilliger in het jeugdwerk?

Wekelijks verdiep ik mij in bijbelverhalen en zoek ik samen met de andere vrijwilligers naar vormen om de kinderen op speelse manier kennis te laten maken met de bijbel. Ik vind het leuk om naar creatieve vormen te zoeken die bij het verhaal passen, zodat de kinderen het op hun eigen manier kunnen uitbeelden. Het jeugdwerk brengt mij in contact met andere gemeenteleden. Deze verbondenheid in de Kloosterkerk maakt mij enthousiast voor het jeugdwerk!

Astrid Poot, coördinator kinderdiensten

Wat mij inspireert: de goede en positieve herinneringen die ik zelf heb aan het jeugdwerk van de kerk, wil ik graag aan kinderen meegeven, zodat ze later positief terugkijken naar de kerk. Ik hoop kinderen mee te geven hoe we in de kerk leren goed met alle mensen om te gaan.

Rachel Maas

De crèche is een fijne en vertrouwde plek voor ouders en kinderen en biedt de ouders een kans om deel te nemen aan de dienst. Het is bijzonder om te zien hoe er onder de kinderen al vriendschappen ontstaan. Ook vind ik het contact tussen de ouders onderling waardevol. Binnen de muren van de kerk lijkt het toch net iets gemakkelijker om met elkaar in gesprek te gaan over (geloofs)opvoeding.

Melanie de Bruijn

De tieners zelf! Ze komen met boeiende vragen, of juist kort door de bocht uitspraken. Dat intrigeert me. We bedenken hoe we daarmee iets kunnen doen. Ook de preken, gesprekken of de ABC cursus inspireren mij. Daar heb ik zelf geregeld 'aha momenten' of dingen die me raken. Daarvan bedenken we dan ook weer hoe je dat door kunt geven. Het is goed dat je het met zijn tweeën doet. Dat maakt de voorbereiding leuk. Sparren en googlen over een thema en dat dan tot een 'dienstje' maken.

Loes Wagter

De jongeren! Hun enthousiasme, nieuwsgierigheid, ideeën en vragen. Samen verkennen we de wereld, de stad, de kerk en de bijbel. We ontdekken nieuwe inzichten en uitzichten. Met zulke jongeren ziet de toekomst er zonnig uit! Ook het team inspireert mij. Wat geloven we zelf, wat vinden we belangrijk om over te brengen? Van de voorbereidingen leer ik zelf ook weer. En ik geniet altijd van onze uitstapjes: NL doet, kamp, zeilen. Fijn om zo geloof in de praktijk te brengen.

Annemieke Ciuffo

Het jeugdwerk brengt met zich mee dat ik zelf moet nadenken over wat ik geloof, waarom is dat van waarde voor me en hoe breng ik dat zo laagdrempelig over. De kerk spreekt jongeren vaak niet aan. Dat herken ik en ik zie het als een uitdaging om het geloof met andere, modernere vormen uit te dragen om ze daarmee te inspireren. Bovenal zijn de discussies met de jongeren boeiend, ze zijn erg gedreven.

Andries Feijen

Voor de zomervakantie maakte de leiding van de kinderdiensten een Kloosterkerk-vakantie-doeboek, met elke week een puzzel of opdracht. Mirjam ontwierp een escaperoom voor in de kerk. En de tot nu toe meest bijzondere activiteit voor haar was het slapen in de kerk met vijftien kinderen vanaf acht jaar. "Onvergetelijk was dat", zegt ze: "Samen wakker worden onder de ramen van de Apostelkapel!"

Het jeugdwerk als een taart met diverse smaken. En soms een kers erop, zoals een ontmoeting met een vader of moeder die opbiecht, net als jij ook wel eens te worstelen met het ouderschap in deze tijd. Tijdens een avond nodigde Mirjam allerlei ouders uit om hun eigen verhalen met elkaar te delen. Want hoe ga je om met vragen van je kind over geweld, pesten, wel of geen god, of over anders zijn? En wat zien de ouders als de rol van de kerk hierbij? Het gaf hopelijk aan de deelnemers een steun in de rug te weten hierin niet alleen zoekenden te zijn.

Mirjam vertelt: "Wat ik het allermooist vind, is als kinderen - ze kennen elkaar soms al vanaf de crèche - zó blij zijn elkaar te zien. Bij het begin van de kerkdienst zitten ze naar elkaar te gluren." Jan Tom herkent dat: "Misschien moeten ze even doorbijten met een onbegrijpelijk gezang en een lang uitgevallen gebed. Maar dan mogen ze wég, zijn ze onder elkaar en is het tijd voor bewegen, vertellen en een speels ritueel."

Wil je als (groot-)ouder meehelpen, bijvoorbeeld een keer oppassen tijdens de dienst of het koffiedrinken erna; helpen met de Palmvasenstokken of kinderen rijden naar een activiteit - stuur een berichtje naar m.noordzij@kloosterkerk.nl.

Spreekt dit artikel je aan? Deel het, want alle kinderen, klein en groot, zijn zó welkom bij één van de activiteiten.

Open Kerk

Inleiding

Sinds december 2023 ben ik ouderling Open Kerk binnen de Kloosterkerk. Een uitdagende portefeuille met de opdracht bij te dragen aan 'een zichtbare rol van de Kloosterkerk in de veelkleurige stad', zoals zo mooi verwoord in het beleidsplan. We willen dat de bewoners van onze stad de Kloosterkerk weten te vinden en zich uitgenodigd voelen om eens binnen te lopen. We zouden bovendien graag zien dat sommigen van die passanten zich binden aan onze gemeente, opdat wij ook op termijn een levende gemeente blijven. Daar wil ik graag aan meewerken, want de Kloosterkerk is mij zeer dierbaar. Ik doe dat in samenwerking met de predikanten, de koster, met de collega-bestuursleden en met zoveel reeds actieve en hopelijk ook veel nieuwe vrijwilligers.

Open Kloosterkerk

We streven al jaren ernaar 'open' te zijn. Onze gemeente houdt immers veel meer in dan alleen traditionele gemeente-activiteiten, zoals het samenkomen voor de eredienst en voor elkaar aandacht en zorg hebben. Rond die kern zijn in de loop der jaren tal van initiatieven ontstaan die niet meer weg te denken zijn. Als eerste noem ik Open Tafel, waarbij iedereen kan aanschuiven.

Een ander mooi voorbeeld zijn de cantatediensten. Wij vinden die vanzelfsprekend – zij horen gewoon bij de Kloosterkerk en maandelijks trekken zij trouwe bezoekers. Ooit was dit een best spannend initiatief. Zo was er ook ooit een eerste tentoonstelling, terwijl nu de jaarlijkse zomerexpositie een blikvanger is. Tijdens de Open Monumentendagen en de Museumnacht biedt de Kloosterkerk een programma. De kerk was zelfs eens onderdeel van een parcours voor hardlopers van Urban Trails. Hoe open wil je het hebben? Al met al trekt ons kerkgebouw met zijn unieke uitstraling en een lange geschiedenis vele bezoekers van buiten.

Met opzet staan hierboven ook een paar Open Kerk-achtige activiteiten genoemd die niet tot mijn portefeuille behoren. Ik wil daarmee zeggen: de Kloosterkerk is in al haar geledingen allang bezig met Open Kerk: beide predikanten, alle ouderlingen en diakenen, alle vrijwilligers en heel veel gemeenteleden! In mijn portefeuille zitten vooral activiteiten en initiatieven, die een beetje aan de buitenste randen van de Open Kloosterkerk liggen.

Aan het werk dus...

De portefeuille Open Kerk is behoorlijk gevuld. Gelukkig hebben mijn voorgangers alles goed georgani-

Foto: de Kloosterkerk tijdens Museumnacht

De Kloosterkerk wil een Open Kerk zijn die meer doet dan het samenkomen voor de erediensten. De inwoners van onze veelkleurige stad moeten de kerk weten te vinden en zich uitgenodigd voelen om deel te nemen aan één (of meerdere) van de vele activiteiten die we organiseren. Sinds eind vorig jaar is Emilie Schreuder ouderling Open Kerk. Zij vertelt over haar plannen.

TEKST EMILIE SCHREUDER | FOTO'S JOHAN VAN DONGEN EN HIJME STOFFELS

seerd en zorgen vele vrijwilligers ervoor dat onze kerk daadwerkelijk open is. In december 2023 hebben 35 vrijwilligers van de Kerkwacht, Kunstcommissie en Informatiecommissie alles wat zij hebben beleefd en bereikt, met elkaar gevierd. Ook bestuursleden Marc Blom en Hijme Stoffels, ds. Rienk Lanooy en programmaleider Jantien Fröling waren aanwezig. We namen afscheid van Johan van Dongen, die vóór mij ouderling Open Kerk was; hij gaat gelukkig als 'gewone' vrijwilliger door! De coördinatoren van de commissies blikten terug op wat er goed is gegaan en waar wensen liggen. We hebben actiepunten verzameld waarmee we aan de slag gaan. Mijn taak is het vooral vrijwilligers te helpen en hen te vertegenwoordigen binnen het bestuur en hun ideeën uitdragen.

Ook blijven nadenken!

Maar juist omdat alles zo goed is geregeld, is er ruimte voor nieuwe activiteiten. Daarvoor ga ik mij speciaal inzetten. Allereerst pakken we drie al langer bestaande ideeën op. Zie hiervoor het kader hieronder. In de inleiding heb ik gezegd dat het ons niet alleen gaat om het openstellen van ons kerkgebouw voor passanten. We willen ook graag geïnteresseerden geleidelijk binden aan onze gemeente: een heel spannende opdracht in deze profane tijd. Als ouderling

Open Kerk wil ik werken aan een goed programma dat wij met zijn allen passend vinden voor de Kloosterkerk als gemeente en dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het vereist een zorgvuldige voorbereiding. De eerste stap zet ik met Marielle van Oort (ouderling Personeel) en Jantien Fröling (programmaleider): met ons drieën onderzoeken we de behoeften binnen nieuwe potentiële doelgroepen. Op basis daarvan zal blijken wat wij kunnen aanbieden.

Netwerk Open Kerk

Ook de nieuwe activiteiten zijn afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers. We starten met concrete projecten. Ik heb een groep voor ogen van vrijwilligers, die zich voor een beperkte tijd willen inzetten: mensen met ideeën en mensen met tijd. Zo ontstaat een netwerk van vrijwilligers. De vorming van een dergelijk netwerk is in volle gang. Sluit je aan? Ook mensen uit je eigen kennissen- en vriendenkring van buiten de Kloosterkerk zijn van harte welkom. Laat het mij weten: e.schreuder@kloosterkerk.nl of telefonisch 06 4878 1970.

Programma voor schoolklassen

Al jaren komen leerlingen van scholen uit het Voortgezet Onderwijs langs in de Kloosterkerk. Ds. Rienk Lanooy voert een gesprek met hen, waarin hij informatie verwerkt over wat er in de kerk plaatsvindt, waarom mensen naar de kerk komen, wat het christelijk geloof inhoudt, etc. Maar... wij willen meer! Zes gemeenteleden, nagenoeg allen met onderwijservaring hebben meege gedacht over het 'wat en hoe'. Er ligt nu een voorstel waaraan Het Haagsche Genootschap financieel wil bijdragen. We gaan ook met de scholen in gesprek: wanneer zijn de leerlingen geboeid? We hopen vanaf het nieuwe schooljaar een aantrekkelijk programma aan te bieden. Wie wil er helpen als de leerlingen komen?

Kloosterkerkfestival

Het plan bestaat om op een zondag in het na-jaar een Kloosterkerkfestival te organiseren. Misschien lukt dat al in september als start van het nieuwe seizoen?! Gedurende de dag vinden er gelijktijdig in verschillende ruimtes van de kerk en buiten op het kerkplein allerlei activiteiten plaats voor jong en oud van binnen en van buiten de Kloosterkerk. Bezoekers krijgen een 'spoorboekje' om te kunnen zien waar en wanneer iets plaatsvindt. Wie wil er meedenken over een aantrekkelijk programma?

Pelgrimsreis 10, 11 en 12 mei

Pelgrimeren is geloven met je voeten. Het is de spiritualiteit van de weg: lopen, rusten, aankomen en weer vertrekken. Dit jaar gaat de

route langs vier kerken: de pittoreske Dorpskerk in Bloemendaal, de Oude Jeroenskerk in Noordwijk, de magnifieke Hooglandse kerk in de Leidse binnenstad en de statige Haagse Kloosterkerk aan het Lange Voorhout. Deze kerkgebouwen zijn het thuis van levendige geloofsgemeenschappen. Wat als hun gebedshuizen veranderen in pleisterplaatsen voor moderne pelgrims? We vertrekken met de reiszegen vanuit de Dorpskerk in Bloemendaal. Via de Bollenstreek met een overnachting in Noordwijk wandelen we door naar Leiden. Na de overnachting in Leiden loopt de route naar de Kloosterkerk, waar de reis eindigt met een viering en een maaltijd. Wie helpt er op zondag 12 mei mee bij de gastvrije ontvangst van de pelgrims in de Kloosterkerk?

Kerkdiensten

Het hart van het leven van de Kloosterkerk is de wekelijkse kerkdienst op zondagmorgen. In de diensten wordt de ontmoeting met de Eeuwige gezocht en gevierd. Heel het leven klinkt mee, met al z'n vragen en twijfels, angsten en verlangens. Het wordt in gesprek gebracht met wat ons wordt aangereikt in en door de verhalen uit de bijbel, de sacramenten, de gebeden, muziek en stilte.

De diensten op zondag zijn ook te volgen via de live-stream op YouTube (www.youtube.com/@Kloosterkerk-DenHaag) Ook zijn de diensten te volgen via www.kerksomroep.nl (alleen audio).

Voor de diensten geldt:

- De diensten op zondagmorgen beginnen om 10.00 uur.
- Iedere laatste zondag van de maand (met uitzondering van de maand juli) wordt tijdens de dienst een cantate van J.S. Bach uitgevoerd door de Residentie Bach Ensembles onder leiding van Jos Vermunt. Deze diensten beginnen om 10.30 uur.
- Gedurende de kerkdienst is er in de nevenruimtes crèche (0 t/m 3 jaar) en zijn er kinderdiensten voor kinderen uit de basisschoolleeftijd. Jeugdkapel (12 tot 15 jaar) is er iedere eerste zondag van de maand.
- Eens per maand wordt in de dienst avondmaal gevierd, doorgaans op de tweede zondag.
- Ten minste vier keer per jaar wordt er in een dienst gedoopt.
- Muzikale begeleiding wordt verzorgd door Geerten van de Wetering.
- Eén keer per maand (en altijd op hoogtijdagen) verleent het Kloosterkerk-koor onder leiding van Daniël Rouwkema medewerking aan de dienst.

Raadpleeg de website voor actuele informatie: www.kloosterkerk.nl

PASEN / DIENSTEN IN DE STILLE WEEK

Palmzondag 24 maart, 10.30 uur

Dienst waarin klinkt cantate *Himmelskönig sei willkommen* (BWV 182) met de Residentie Bachensembles o.l.v. Jos Vermunt; de kinderen maken Palmpaasstokken – organist Geerten van de Wetering, voorganger ds. Rienk Lanooy.

Woensdag 27 maart, 20.00 uur

Gregoriaanse vesper m.m.v. Schola Cantorum Gregoriana, o.l.v. Hans Jansen, voorganger: ds. Jan Tom Schneider.

Witte Donderdag 28 maart, 20.00 uur

Dienst met Avondmaal m.m.v. het Kloosterkerkkoor o.l.v. Daniël Rouwkema – organist Geerten van de Wetering, voorganger. ds. Jan Tom Schneider.

Goede Vrijdag 29 maart, 12.30 uur

Middaggebed m.m.v. Dutch Don't Dance Division: de passie gedanst! – organist Geerten van de Wetering, voorganger ds. Rienk Lanooy.

Goede Vrijdag 29 maart, 20.00 uur

Passievesper met daarin het *Stabat Mater* van Rheinberger, m.m.v. van Woerdens Kamerkoor o.l.v. Geerten van de Wetering – organist Jeroen de Haan, voorganger ds. Jan Tom Schneider.

Stille Zaterdag 30 maart, 22.30 uur

Paaswake met doopgedachtenis, m.m.v. het Kloosterkerkkoor o.l.v. Daniël Rouwkema – organist Geerten van de Wetering, voorganger ds. Jan Tom Schneider.

Paasmorgen 31 maart, 10.00 uur

Paasmorgendienst met Avondmaal m.m.v. het Kloosterkerk-koor o.l.v. Daniël Rouwkema – organist Geerten van de Wetering, voorganger ds. Rienk Lanooy.

AGENDA

Johannes-Passion, vrijdag 22 maart 20.00 uur

Precies 300 jaar geleden, op 7 april 1724, ging de *Johannes-Passion* in première. Dat geeft deze uitvoering door het 150-jarige Residentie Bachkoor een gouden randje! Zie ook pagina 3.

Voor meer info en kaarten: bachensembles.nl/tc-events/j-s-bach-johannes-passion-rbk-passieconcert/

Pelgrimsreis voor jonge mensen tussen 15 en 25 jaar, zaterdag 6 en zondag 7 april

Deze pelgrimsreis voert ons naar de battlefields van WO I in België. We bezoeken de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog rond Ieper en Poperinge. Meer informatie: m.noordzij@kloosterkerk.nl.

De informatie in deze agenda is onder voorbehoud. Check voor up-to-date informatie regelmatig de agenda op onze website.

Voorjaarsconcert, zaterdag 20 april 16.00 uur

De 4 jaargetijden van Vivaldi door het Residentie Kamerkoor en het Strijkkwartet van het Residentie Bach Orkest. In een verfrissend arrangement voor strijkkwartet en koor, vormen *De 4 jaargetijden* de omlijsting van een ode aan de natuur en de aarde.

Meer informatie en kaarten: bachensembles.nl/tc-events/voorjaarsconcert-natuurlijk-rkk/

Lezing en Lunch

Lezing en Lunch biedt een combinatie van lezing, lunch en ontmoeting. Vooraf aanmelden is noodzakelijk: en kan per mail lezingenlunch@gmail.com. Als u niet beschikt over e-mail, bel dan met Bert Schellekens op nummer 06 4894 8835. Inloop vanaf 10.00 uur. De bijdrage is € 10,00 contant.

Data: dinsdag 23 april, 4 juni en 9 juli (excursie)

Pelgrimsreis, vrijdag 10, zaterdag 11 en zondag 12 mei

De route loopt langs de pittoreske Dorpskerk in Bloemendaal, de Oude Jeroenskerk in Noordwijk, de magnifieke Hooglandse kerk in de Leidse binnenstad en eindigt in de Kloosterkerk. Zie voor meer informatie pagina 25.

Pauzeconcerten

Op iedere 1e en 3e woensdag van de maand van 12.45 tot 13.15 uur vinden er pauzeconcerten plaats. Deze concerten zijn vrij toegankelijk, een bijdrage wordt echter zeer op prijs gesteld. Meer info en het volledige concertprogramma is te vinden op www.kunstcentrum-kloosterkerk.nl.

Open Tafel

De Open Tafel verzorgt elke twee weken op woensdag in de crypt een vegetarische maaltijd en begint om 18.15 uur. U bent welkom vanaf 18:00 uur. De kosten zijn € 3,50.

Amare, waar muziek tot leven komt!

amare

Ests Filharmonisch Kamerkoor

Meeslepende Baltische Koormuziek

za 23 mrt / 20:15

Concertzaal

Graindelavoix

De klaagzangen van Gesualdo

vr 29 mrt / 20:00

Conservatoriumzaal

Cappella Amsterdam

Ontdek het oude, multiculturele Aleppo

di 16 apr / 20:15

Concertzaal

Jeanine de Bique & Holland Baroque

Carnival Baroque

za 27 apr / 20:15

Danstheater

L'Arpeggiata / Christina Pluhar

Alla Napoletana

za 18 mei / 20:15

Concertzaal

amare.nl

Exclusieve brilmode

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLIVERANCIER

HOFSTEDE
optometrie | contactlenzen OPTIEK

Hoogstraat 37

2513 AP Den Haag

T. 070 - 346 16 81

www.hofstede-optiek.nl

ENGELN & SPOOR
UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

**U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELNENSPOOR.NL - WWW.ENGELNENSPOOR.NL**

HET CLINGENDAELHUIS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG